

Ob življenjskem jubileju dr. Zinke Zorko

Profesorica dr. Zinka Zorko sodi v generacijo slovenskih slavistov, ki je po Ramovšu in Logarju utrdila temelje slovenske dialektologije. Že od študentskih let naprej so jo zanimala nikjer zapisane posebnosti domačega govora v primerjavi z normo in predpisi slovenskega knjižnega jezika; opazovati je začela glasoslovne, oblikoslovne, skladske in besedotvorne posebnosti domačega okolja, sosednjih vasi, Pohorja in Kozjaka, dokler je raziskovalna vnema ni pripeljala do spoznanja, da je tudi v dialektologiji potrebno izdelati slovnice posameznih govorov in natančno določiti narečne meje. Zastavljenih nalog se je vedno lotevala z veliko odgovornostjo, s prirojenim občutkom za jezik, s temeljito znanstvenoteoretično predpripravo, z natančno in podrobno raziskavo na terenu ter zrelo, odgovorno in poglobljeno analizo zbranega gradiva. S prikazanimi obravnavami je potrjevala teze svojih učiteljev, z novimi ugotovitvami in dopolnjevanji pa je obogatila dotedanja spoznanja in vedenja o remšniškem narečju, štajerskih govorih in panonski narečni skupini.

Rodila se je 24. februarja 1936. leta na Spodnji Kapli na Kozjaku. Gimnazijo je obiskovala v Mariboru, slavistiko pa je študirala na ljubljanski univerzi in leta 1961 diplomirala. Najprej se je zaposlila na Ravnah (1961), nato pa jo je profesorska pot vodila v Maribor. Na Pedagoško akademijo je prišla leta 1971, nato pa je bila njena poklicna pot tesno povezana z vsemi napori (in zadovoljstvi), ki so spremljali ustanavljanje visokošolskega študija slovenistike v Mariboru. Ob napornem pedagoškem delu (dopoldan je predavala knjižni jezik, historično slovnico in dialektologijo rednim študentom razrednega pouka in slovenskega jezika, popoldan pa še študentom ob delu, tedenska ciklična predavanja pa je imela še na Visoki učiteljski šoli v Sombotelu na Madžarskem) je leta 1976 magistrirala (Koroški govori na severnem Pohorju zahodno od Ruš do Vuzenice), leta 1986 pa je dokončala disertacijo z naslovom Koroški govori Dravskega obmejnega hribovja od Ojstrice do Duha na Ostrem vrhu in dosegla naslov doktorice jezikoslovnih znanosti; od leta 1986 je bila docentka, od 1991 pa izredna profesorica za slovenski jezik. Od leta 1986 ob rednem delu v Mariboru predava dialektologijo in vokalizem tudi na Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete v Ljubljani. Bila je predsednica Slavističnega društva Maribor (1991-1995), večkrat predstojnica Oddelka za slovanske jezike in književnosti na Pedagoški fakulteti v Mariboru, od 1995. leta pa je tam tudi prodekanica za raziskovalno dejavnost.

Najpomembnejše področje znanstvenoraziskovalnega zanimanja profesorice Zinke Zorko je slovenska dialektologija, še posebej koroški, štajerski in panonski prostor, v katerem je bilo na dialektološki karti Slovenije pred njenim nastopom veliko belih lis. Svoje raziskave zavestno in načrtno usmerja v še nezapisane govore, izčrpno in podrobno analizira njihove glasoslovne, oblikoslovne in skladske posebnosti in zbira narečno besedje ter z novim gradivom in trdnimi ter premišljenimi analizami ohranja bogato slovensko narečno dediščino ter ugotavlja posebnosti v njenem razvoju.

Skupina raziskav sistematično razčlenjuje prostor na levi in desni strani Drave od Dravograda do Maribora; vsaka od razprav je narečna slovnica obravnavanih govorov, kot npr. *Oblikoslovje v pohorsko-kozjaškem narečju* (Simpozij ob 100-letnici F. Ramovša, 1990), *Vzhodnokoroški govori v Dravski dolini, na severnem Pohorju in v Dravskem obmejnem hribovju* (Zbornik razprav iz

slovenskega jezikoslovja — Tinetu Logarju ob sedemdesetletnici, 1989), *Oblikoslovje Ojstrice nad Dravogradom* (SR, 1991), *Kapelsko-ožbalski govor* (Podoba in preteklost, 1995), *Govor Kaple na Kozjaku* (Tudomanyos kozlemenyek, 1990), *Ruški govor* (Razprave SAZU, 1990); študija *Perniški govor* (Wiener Slawistischer Almanach, 1988) je zgoščen opis najbolj vzhodnega podjunskega govora Pernic nad Muto v Dravski dolini.

Nekaj razprav je nastalo ob raziskovanju in določanju meje med koroškimi in štajerskimi govori v Dravski dolini. Tako je npr. *Starejši koroški in mlajši štajerski narečni pojavi v Dravski dolini* (SSJLK 1990) zgoščen prikaz razvoja glasoslovja in oblikoslovja v vzhodnih koroških in štajerskih govorih v Dravski dolini, *Slovenska narečna členjenost s posebnim ozirom na vzhodnokoroške govore* (Institut für Slavistic, Celovec 1988), *Narečna jezikovna podoba v severovzhodni Sloveniji* (Interkulturni dnevi, 1994), *Opis žage, mlina in oglenice v govoru Selnice ob Dravi* (Traditiones, 1994). Profesorica Zinka Zorko je pomaknila koroško narečno mejo globoko po Dravski dolini do Fale in Selnice, na Pohorju in Kozjaku pa vse do bližine Maribora.

Drugi tematski sklop zavzemajo razprave, ki se osredinjajo na vzhodnoštajerski narečni prostor, zlasti na govore ob stičišču koroške, štajerske in panonske narečne skupine; zanimivo se prepletajo in oblikujejo mariborsko mestno govorico. Sem sodi npr. kontrastivna študija o morfoloških in skladenjskih posebnostih koroških, štajerskih in panonskih govorov v primerjavi s slovenskim knjižnim jezikom (Nemzetkozi szlavisztikai napok III, 1988), *Koroška štajerska in panonska narečja ob severni meji* (ČZN, 1993), *Besedni red v severovzhodnih slovenskih narečjih* (Zborovanje slavistov, 1993). *Narečna podoba mariborskega predmestja* (ČZN, 1989) je študija, ki prikazuje značilnosti tistih narečij in govorov, ki z vseh strani segajo v mariborska predmestja (panonskoslovenjegoriškega, štajerskega kozjaškega, štajerskega severno- in vzhodnopohorskega), *Mariborski pogovorni jezik na stičišču treh narečnih baz* (*Glasoslovje in besedišče*) (SSJLK, 1992), *Framski govor* (Znanstvena revija, 1989), *Oplotniško narečno besedišče* (Zbornik občine slovenska Bistrica, 1990), *Štajerski govor na Velikem Boču pri Lučanah v Avstriji* (1989).

Tretji tematski sklop zajemajo razprave, ki predstavljajo panonsko narečno skupino, in sicer prleške, prekmurske in porabske govore. Profesorica dr. Zinka Zorko sistematično zapisuje, zbira in analizira predvsem arhaično slovenščino v Porabju na Madžarskem, ki je bila v preteklosti pre malo raziskana, zapostavljena in izpostavljena močni madžarizaciji. Obsežne in natančne raziskave, ki jih je jubilatka opravila na terenu, kažejo, da se je slovensko narečje ohranilo le še v redkih vaseh med slovensko mejo in Monoštrum. Razprava *Prekmursko narečje v Porabju na Madžarskem* (SSJLK, 1989) prikazuje predvsem glasoslovje in oblikoslovje prekmurskega porabskega govora v Števanovcih, ki še ni bil sistematično opisan, opozarja pa tudi na razlike med govorom v Števanovcih in gornjeseniškim porabskim govorom. Sem sodijo še npr.: *Kontrastivni vidiki dialektološkega raziskovanja* (*Prekmursko porabsko narečje*) (Zborovanje slavistov, 1990), *Oblikoslovna analiza besedila Zobriszani Szloven i Szlovenka ...* (Košičev zbornik, 1994) in jubilatkinina prizadevanja, da slovenščina v Porabju ne bi šla v pozabo (organizirala in vodila je Dialektološki raziskovalni tabor v Porabju, v Slovenski vesi in Sakalovcih, aktivna je pri Košičevem skladu, svoje diplomante in podiplomce usmerja v raziskovanje tega arhaičnega panonskega narečja, spodbuja in podpira domačine, da se zavedajo bogastva svojega narečja, ki ga ne smejo zapraviti — *Funkcija časopisa Porabje med porabskimi Slovenci* (Interkulturni dnevi, 1995)).

Prav tako natančno raziskuje tudi prekmursko narečje v Sloveniji, zadnje čase predvsem leksiko, ki potrjuje poseben razvoj prekmurskega jezika in dokazuje, da sta v preteklosti na slovenskem ozemlju obstajala dva tipa knjižnega jezika (osrednje- in vzhodnoslovenski, izhajajoča iz alpske in panonske narečne baze), ki sta se do druge polovice 19. stoletja razvijala samostojno v povsem različnih upravnopolitičnih in jezikovnozgodovinskih razmerah. Najpomembnejše razprave iz te skupine so: *Besedni red v prekmurščini* (Nemzetkozi Szlavisztikai napok V., 1994), *Prekmurska narečja* (1993), *Medjezikovni vplivi v lendavskem kotu* (Posvetovanje Matjaža Korvina, 1991), *Jezikovne interference v Genterovcih* (1990), *Leksikalne razlike v severovzhodnih slovenskih dialektih* (Nemzetkozi szlavisztikai napok II, 1986).

Prleški prostor pokriva z raziskavami, v katerih prikazuje govorniki in pisani slovenski jezik v Radgonskem kotu z vsemi medjezikovnimi vplivi (*Govor vasi Žetinci (Sicheldorf) v avstrijskem Radgonskem kotu, 1989; Rezultati dialektoloških raziskav v Žetincih (Sicheldorf), 1994; Mednarečna prepletanja v Halozah, 1992*), izdela malo slovnico vzhodnih haloških govorov (Nemzetkozi Szlavisztikai napok IV, 1991), celostno prikaže posamezne govore (Radomerščak — Miklošičev zbornik, 1991; Biš — Muršček zbornik, Gomila pri Kogu — Borkov zbornik) ali pa je mentorica magistrskih in doktorskih raziskovanj tega prostora.

Posebna skupina dialektoloških razprav je osredinjena na leksiko pri Prežihovem Vorancu (v Solzicah, 1994; Boju na Požiralniku in Samorastnikih, 1993; Jamnici, 1993) in A. M. Slomšku (*Govor Ponikve in dialektizmi v Slomškovem delu Blaže in Nežica v nedelski šoli, 1991*). Celostno problematiko samoglasniških sestavov v slovenskih narečjih predstavlja v SSJLK leta 1994, vprašanje jata v zgodovinskem razvoju slovenskega jezika v zborniku Škrabčeva misel I (1994), daljšanje akuta pa v SR leta 1993.

Dolgotrajno dialektološko delo se kaže v obsežni monografiji *Narečna podoba Dravske doline* (1995), ki prikazuje rezultate njenega 35-letnega raziskovalnega dela. Gre za doslej najnatančnejši prikaz koroških govorov vhodno od Vuzenice in Dravskega obmejnega hribovja od Ojstrice nad Dravogradom do Sv. Duha na Ostrem vrhu, severnoštajerskih govorov v Dravski dolini in mariborskega pogovornega jezika.

Bibliografija profesorice dr. Zinke Zorko obsega skoraj 80 enot, med drugim še recenzije, ocene in poročila ter rezultate raziskovalnih del, uredniško delo (npr. zbornik Košič in njegov čas, 1994), bila pa je tudi predsednica organizacijskega odbora in pobudnica 1. mednarodnega dialektološkega simpozija v Mariboru (1996).

Med mariborskimi in ljubljanskimi študeti je izredno priljubljena, saj je odlična predavateljica in potrpežljiva mentorica, ki letno sprejme okoli 10 diplomskih nalog, v zadnjem času pa je tudi mentorica, somentorica in ocenjevalka magistrskih in doktorskih del. Sodeluje tudi pri permanentnem izobraževanju učiteljev iz severovzhodne Slovenije, pripravlja vsakoletna strokovna izpopolnjevanja slovenskih učiteljev iz Porabja in predava zanje, sodeluje z Visoko učiteljsko šolo v Sombotelu, je nosilka raziskovalnega projekta na Pedagoški fakulteti v Mariboru in nadaljuje terenska narečna raziskovanja.

Predavateljica in nadaljevalka Logarjevega dela prof. Zinka Zorko generacijam slavistov na Pedagoški fakulteti v Mariboru in Filozofski fakulteti v Ljubljani približuje zanimanje za dialektologijo in jih spodbuja, da na poti skozi jezik in njegovo spreminjanje odkrivajo bogastvo domače govorice — zaklada, ki ga moramo negovati tako kot knjižni jezik. Ob njenem jubileju ji zaželimo zdravja in ustvarjalnih moči, da bo ob delu, ki jo še čaka, bogatila slovensko dialektologijo.

Marko Jesenšek
Pedagoška fakulteta v Mariboru